

Cena 20 kr. — Knjižica obsega šest pripovedek: prve tri so Tolstojeve, zadnje tri pa ménim da ne, vsaj dve od njih ne, dasi prelagatelj tako sodi. Znano je, da ima Tolstoj v svetovni književnosti kaj lepo mesto. Njegova dela se prevajajo na vse svetovne jezike in čitajo veliko. Torej je zelo umestno, da nekoliko o njem pregovorim.¹⁾ Ne bodem govoril o Tolstojevem življenju, niti o njegovih prvih pripovedkah, niti o njegovih znamenitih romanih: »Vojna in mir« in »Ana Karenina«, nego bodem pregovoril le nekoliko o Tolstoju od l. 1878, ker je tedaj nastopil novo življenje in tedaj je začel pisati tudi »Pripovedke za narod«, katere je lani in letos društvo sv. Jeronima podalo svojim členom.

Tolstoj, kakor sam priznava, živel je vse svoje življenje, izvzemši 14—15 let svoje mladosti, kot nihilist, t. j. priznaval ni nobene vere. A l. 1878 je začel verovati v vero Kristusovo, katerega ljubezen, ponižnost, potrpežljivost in pa krotkost je občudoval že od nekdaj. In žalibog, da ni ta znameniti pisatelj vendar prišel na pravo pot ampak zašel daleč. Ni se vrnil k veri očetov in po njej v katoliško cerkev, marveč poprijel se je povse protestantovskih nazorov o svobodnem tolmačenju sv. pisma. Tako si je izbral par stavkov, katere pa obdeluje bolj s čustvom, kakor s razumom. Po teh stavih kritikuje vse dosedanje verske in modroslovne nauke. On obsoja vsako cerkveno oblast, zametuje glavne istine krščanske vere (on je sam sestavil pet zapovedij Kristusovih), taji, da je naš zadnji namen onkraj tega življenja, za branjuje vsako vojevanje med narodi. Naš zadnji namen — pravi — je v tem življenju, v naših otrokih, v naši družini, v našem narodu, v človečanstvu — v vsem, kar ne umrje z osebnim življenjem. Zato živi vsakdo delavno, pametno, enostavno, skrbi za ženo in otroke, a izkorenini vsak lišp, sovraštvo, kreg, maščevanje, častilakomnost, naslado in skopost! — To so Tolstojevi nazori in te nazore propoveda in obdeluje v svojih pripovedkah za narod. Ali Tolstojeve zapovedi niso zadostne, ž njimi ne bode izkoreninil vseh zlih navad, ne bode odpravil vojske in drugih škodljivih naprav; istotako je potrebna cerkvena in svetska veljava, da se vrši red in izpolnjujejo dolžnosti. Pripovedke pa bode narod z veseljem in upam tudi v svoj prid čital (ker je v njih mnogo dobrega, le samó ono ne bi še nikogar izveličalo). Vendar Bog ne daj, da bi se poprijel idej, katere so v njih skrite; te ideje so gole ideje. Le škoda, da tako nadarjen in slaven pisatelj po takih tminah blódi! Prevod pripovedek je kaj izvrsten, jezik je kratek, jedrnat. Ponavljamo: le te ideje, — žalibog te ideje! —

(Konec.)

Zaradi tesnosti prostorove danes samo omenjamo iz poljske književnosti izvrstni list: „Przegład powszechny“, ki izhaja vsak mesec na 9—11 polah in stane na leto 10 gld. Urednik mu je X. M. Morawsky, T. J.

¹⁾ Lepo, nepristransko razpravo o Tolstoju napisal je učeni literarni kritik, jezuit A. Baugartner v lanskim „Stimmen aus Maria-Laach“ I. Heft. p. 60—86, katere sem tudi jaz za te vrstice rabil.

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Piše Stj. Z-g-c.)

Kolikorkrat govorim o najnovejših plodovih češke književnosti, moral bi ime J. Vrchlickega (Emil Frid) ne enkrat, ampak večkrat omeniti. Plodnost njegova je skoro neverjetna. Velika je že množina (in še vedno narašča) njegovih prevodov, a še veliko večja je množina njegovih izvirnih pesmotvorov. Kar se tega tiče, lahko rečemo, da je najplodnejši pesnik cele Evrope. Ni dolgo, kar so izšle druga za drugo tri ali še več zbirke njegovih pesmij, a zopet čitamo, da je v tisku četrta, peta, ali kakor jo že hočete imenovati. Od najnovejših omenjam „Dni a noci“ (172 str. Salonni bibl. č. 66). V tej zbirki podaje zelo mnogo dosti lepih prizorov in srčnih slik iz kulturnega in prirodnega človeškega življenja v zelo krasni obliki. Sploh je Vrchlicki pravi mojster v obliki, kakor v pesniški koncepciji. Mnogokrat je nerazumljiv, ponajveč vsled svojih modroslovnih zmót. Druga novejša njegova pesniška zbirka je izšla v Šimačkovi „kabinetni knjihovna“ sv. XLII. Poleg vse vnanje lepote, gladkosti stikov in bujnosti mislij, ne morejo te pesmi čitatelja zadovoljiti, še manj pa blažiti njegovo naravo, marveč nasprotno tirajo srce v nepokojo, razdraženost, nezadovoljnost, nesrečo. V tej zbirki se kaže pesnik Vrchlicki pesimista od nog do glave. Pa take so tudi druge njegove zbirke. „É morta“ je majhna zbirka 14 lirskih pesmij istega pesnika v elegijskem tonu, zloženih v spomin pokojni Kl. Kalašóvc-evi, slavni dramatski pevki. — Bog varuj Slovence takih pesnikov!

DRUGA SLOVSTVA.

„Durch Asien.“ Ein Buch mit vielen Bildern für die Jugend. Nebst einer grossen colorierten Karte von Asien. Von Jos. Spillmann S. J. Erste Hälfte: Die mohammedanischen und die russischen Länder (West- und Nordasien). 4°. XII. in 388 str. Cena 4 gld. 20 kr., krasno vezano 4 gld. 80 kr. — To knjigo naznanjamo in priporočamo: 1. zaradi izredno krasne zunanje oprave: tu nahajamo namreč 314 velikih in lepih slik; redka so tako bogato ilustrovana dela. 2. Zaradi tega, ker obdeluje tudi oni del Azije, ki je pod vladno rusko. 3. Zaradi velike vrednosti poročil, katera nahajamo tukaj. Vir teh poročil je pristen in čist, namreč potovanja misijonarjev. Priznavajo pa tudi drugi veščaki, da so misijonska poročila najzanesljivejša izmed narodoslovnega gradiva. Pisatelj in sestavljatelj te knjige, J. Spillmann, je na najboljšem glasu, a tudi založnik se je izkazal. Cena je za tako delo, v katerem najdeš poleg malih izjem — na vsaki strani lepo sliko, res nizka. Kako prav bi storile dijaške knjižnice, da bi nabavile to knjigo dijakom v pouk in zabavo! In prav to je namén našega priporočevanja, da bi obrnili pozornost merodajnih gospodov pri dijaških knjižnicah na dobre pojave v nemškem slovstvu, na dela, ki imajo stalno vrednost.

Cena 1 gld. 60 kr. — 4. Kumičić: „**Teodora**“ Pripoviest. (Zabavna knjižnica CXV—CXVII.) Cena 75 kr. — 5. Šenoa: „**Sabrane pripoviesti**“ Svezak drugi. Cena 1 gld. 20 kr. — 6. Vojnović: „**Psyche**“ Komedija. (Zabavna knjižnica CXVIII—CXIX.) Cena 50 kr. — 7. Sundečić: „**Izabrane pjesme**“ Uvodom popratilo H. Badalić. Cena 2 gld. — 8. Novak: „**Podgorske pripovijetke**“ (Zabavna knjižnica CXX—CXXI.) Cena 50 kr. — 9. Harambašić: „**Pjesničke pripoviesti**“ (Zabavna knjižnica CXXII—CXXIII.) Cena 50 kr. — 10. „**Prievodi grčkih i rimskih klasika**“ Svezak 7.: Tacitova manja djela. Cena 75 kr. — Torej — 10 knjig — in tako hitro! Sedaj še ne moremo o knjigah izpregovoriti obširneje. (Dalje.)

Knjige „društva sv. Jeronima“ za l. 1889.

(Konec.)

Izmed knjig društva sv. Jeronima ne smemo prezreti tudi četrte knjige (gl. »Dom in Svet« 1890, str. 30), ki slove: „**Zbirka koristnih pouka u kućanstvu i gospodarstvu**“ Priredio Ivan Krst. Cerovski. (Puč. knjiz. 73.) — 8°. Str. 142 + X. Cena 35 kr. — V knjigi je naštetih 624 naukov o človeškem zdravju, o gospodarstvu, o raznih koristnih in škodljivih živalih in o vrtnarstvu, poljedelstvu in vinogradarstvu. Ne rečem, da bi bili prav vsi ti nauki, kateri so zbrani iz raznih knjig, časopisov in iz lastne izkušnje in po abecednem redu v knjižici razvrščeni, sama pravcata istina: vendar bodo posebno prostemu narodu dobro došli, ker mu podajajo zbirko samih domačih pomočkov za razne slučaje. Kolikrat si mora človek sam pomagati z domačimi sredstvi, posebno na deželi! Zato je pa tudi ta priprosta, ali kaj priročna knjižica na svojem mestu.

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Piše Stj. Z-g-c.)

(Dalje.)

Zares izvrstna je knjižica, katera je nedavno v J. Otto-vi zalogi izšla z naslovom: „**Skri-vánči písně**“ pro naše česke dítky, napsal Jos. V. Sladek. Skrovně vydání. Knjiga ima štiri slike na kartonu in stane 1 gld. 50 kr. — Sladek vé dobro, kako važno ulogo ima v slovstvu knjiga za mladino, zaradi česar je ravno tej posvetil svoje sile. To delce je najboljše izmed vseh, kar jih je Sladek napisal, ali kar jih je sploh čeških na tem polju. — Kakor pri nas in tudi pri drugih narodih, piše se tudi v Čehih dosti za mladino: toda kako?! Večinoma slabo, suhoparno, preveč resno, mnogokrat nerazumljivo. A deci je treba primerno veselega, živahnega in jasnega berila, z eno besedo: treba ji je najprej vcepiti veselje do knjige, ljubezen do Boga, roditeljev in domovine. Tem zahtevam pa odgovarjajo popolnoma te krasne pesmice, polne

čarobne milote in nežnosti. To knjigo bodo z veseljem čitali i odrasli. — Od istega pesnika so izšle nove pesmi „**Selské písně a české znělky**“ (soneti). Te pesmi so složene večinoma v narodnem duhu in se odlikujejo po pravem domoljubju. One so nekako zrelo narodnega življenja češkega.

Zeló se veselimo vesti, katero čitamo v čeških listih, da je namreč znameniti češki pisatelj Al. Jirásek začel izdajati zbrane svoje spise (v zalogi J. Otto-vi v Pragi) v zvezkih. Jirásek spada med najboljše češke noveliste in je pri vseh krogih jako priljubljen. Vsako njegovo delo čitajo nenavadno radi. Jirásek pozna dobro življenje. Živo opaža narod, mirno in oprezno ga opisuje — popolnoma jasno, točno in istinito. A vendar moram omeniti, da je v njegovih romanih nekoliko romantike, ki izvira pač iz živahne pesniške domišljije, katere ima pisatelj v izobilju. Njegovi romani in novele so večinoma zgodovinske. — Jirásek je poleg tega tudi izvrsten pesnik.

Sicer priproste, a vendar zanimive so pesmi Aloisia Potěhníka z naslovom „**Z jitra na úsvitě**“. Pesmi so mile in nežne in razun tega se kaže v njih gorka ljubezen do domovine, naroda in človeštva sploh. Vse to je v lepi in gladki pesniški obliki. Pesnik je duhovnik, a naj ne misli kdo, da hvalimo zato njegove pesmi, temveč zato, ker so res hvale vredne. Tako iskrenih, jasnih, rekli bi prozornih, čistih pesmic je moči redko dandanašnji najti v češkem pesniškem slovstvu, ki je večinoma krenilo na pot — veri neprijazno. Zato naj oni, kogar duša je napolnjena z modernimi sanjarijami, kogar srce je otrovano s svetoboljem, čita te pesmice: bodo mu, kakor hladilo v vročini.

Eliška Krasnohorska je prevela znamenito Byronovo pesem „**Child Harold**“ za »Salonni bibl.« Nedavno so izšle od iste pesnice v »Poetická beseda« št. XL. zeló lepe pesmi pod naslovom „**Bajky velkyh**“. Pesmi so dosti ostrá satira na razne razmere v vseh stanovih češkega naroda. Dasi ne mislimo povsem ravno tako, kakor Eliška v nekaterih pesmih te zbirke, priznavamo vendar veliko vrednost in lepoto teh pesmij, bodisi zunanjo, bodisi notranjo. Eliška Krasnohorska (Pechova) je dandanes zeló znamenita pesnica in cenjena pisateljica. Zlaga i epične i lirične pesmi, ki kažejo plemenitost srca in duha pesnice, so res vzvišene, a razun tega polne navdušenja in ljubezni do domovine. Znamenita je ta pesnica tudi kot dramska pisateljica (librettov i. dr.) in zlasti kot pisateljica novel. Veliko izobrazbo in ostroumnost je pokazala v svojih kritičnih študijah.

Od najnovejših znanstvenih del omenjamo še lepo knjigo T. Střebský-a župnika itd. pod naslovom „**Bible a píroda**“, katero zeló priporočamo vsakemu, kdor se želi temeljito seznaniti s pravim in dobrim razlaganjem Mojzsove kozmogonije.

Cena: Za celo leto 2 gld.; za pol leta 1 gld. Uredništvo in upravníštvo je v Marijanišću.

Izdajatelj, lastnik in urednik dr. France Lampe. Tiskala »Katoliška Tiskarna« v Ljubljani.

razkazovati. Zato je res truda vredno, da se podajajo legende v zbirkah občinstvu v roke, kakor je začel naš gospod nabiratelj. A gledati je treba nabiratelju na te stvari: 1. Da se ne povzame v zbirko kaj nedostojnega; 2. da ne pridevamo sv. Petru ali kakemu drugemu svetniku le preveč priprostosti, da bi ga naposled morali imeti za »Peterčka«, kateremu bi se čitatelj le smejal; 3. da se Gospodovi spremljevalci ne vedejo preveč po domače in brez spoštovanja ž njim, kakor bi bili ž njim (Gospodom) »bratovščino pili«; 4. da se ločijo legende od tradicij, kakor je n. pr. v naši zbirki »Sveti Martin« holj tradicija nego legenda. Na te stvari opozarjam dobrohotnega gospoda nabiratelja, da bi se nanje oziral v bodočih zvezkih. Morebiti bi bilo bolje zvezke po obsegu narediti večje, ker taki mali zvezki se kmalu poizgubé, tudi je težko vneti občinstvo za nakupovanje. — V prvi polovici knjižice je ostalo še precej tiskovnih napak; oblika »imevši« na str. 6 je neprimerna. — Gospodu izdajatelju želimo, da bi se knjižica dobro razpečala.

»**Službovnik**« za ces. in kralj. vojsko. Tretji del. Pehota in lovska četa. Poslovenil in založil Andrej Komel pl. Sočebčan, c. in kr. major v pokoji. Ljubljana, 1890. Založil pisatelj. Tiskala »Narodna Tiskarna«. 16°. Str. 36. Cena 15 kr. — To je drugi natis »službovnika« z leta 1876. O knjižicah našega gospoda pisatelja je sodba sploh ugodna. Sedaj jih je lepo število — 22. Jezik je, kolikor more biti v taki knjigi, gladek in čist, tu pa tam se je vrnila kakšna nemščizna. Za »marketendar« bi se pač boljše podala beseda »branjevec«. — Dobiva se knjiga po knjigarnah in pri gospodu prelagatelju: Graz, Gratzbachgasse, 40.

»**Politični katekizem**« za Slovence. Spisal † monsignor Andrej Einspieler. Za sedanje razmere preuredil in pomnožil Filip Haderlap. Na svetlo dal in založil Gregor Einspieler, župnik in deželni poslanec. 1890. Tiskarna družbe svetega Mohora v Celovcu. 8°. Str. 102. Cena 20 kr. — Že prvi natis te knjižice se je zelo razširil med Slovenci in gotovo obrodil mnogo sadu. Enako naj se širi drugi pomnoženi. Stališče knjižice je: katoliško-narodno, za naš narod edino pravo. — Ker se ne peča naš list s politiko, ne morem natančneje vsega preiskovati, kar je v knjigi: politični listi bodo to pač storili. Da pa vsaj nekaj omenjam, naj povém, da se mi odgovor na vprašanje »Katera šola je verska?« ne zdi prav resničen. Ni dosti, da je vse poučevanje v verskem duhu, tudi šolski zakon mora biti v verskem duhu. Dober učitelj, ki uči v verskem duhu, ni vzrok verski šoli, enako ne nasproti neveren učitelj neverški šoli. Nihče ne upa, da bode v verski šoli vse dobro, saj smo ljudje; tudi niso v sedanji uravnavi vsi učitelji slabi, Bog ne daj! Le zakoni niso v krščanskem, niti v verskem duhu sploh. Boj za versko šolo se ne poteguje nikakor za osebe, tudi ne obsoja oseb: le za duha v šolskih zakonih se potegujejo verniki, hoteč, naj preveva tudi zakone duh sv. vere, naj iz zakonov prehaja tudi v dejanje. Nekje drugodi se v knjigi ne kaže popolna doslednost. Ali gre vse ono

berilo, ki se našteva na str. 97 res v en predal, ali je res »dobro«, da se vsi taki »časniki širijo med ljudstvom«, ali res vsi »blažé srce«, tega ne verjamejo vsi, tudi »katekizmu« ne, a zelo zelo želimo, da bi tako bilo.

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Dalje.)

Izvrsten je tudi češki pesnik mladi Anton Hlaštterský, kogar zbirka pesmij »**Živým i mrtvým**« je pred kratkem izšla. Hlaštterský poje iz srca v srce, kar občuti, izraža jasno, istinito in neprisiljeno. Lira mu zveni precej žalostno, vendar ne pesimistično. — Veliko je še novejših del, zlasti pesniških, vendar nam ni mogoče vseh naštevati. Omenimo samo »**Basně**« nadarjenega Ant. Klose; »**Zpěvy bohatičské**« (Salonni bibl. č. LXIV.) zložil Frant. Chalupa, katere so bile že prej tiskane po raznih časopisih.

St. Z—g—c.

Češko tiskovno društvo: »Hlasy katolického spolku tiskového« je izdalo za l. 1889 te knjige:

1. »**Naši přátelé**«. Spisal Karel Kamenář. — Knjiga obsega životopise nekaterih človekoljubov in poročila o delovanju nekaterih človekoljubnih družb. Tu čitamo kratak popis življenja sv. Karola Borom., sv. Vincencija de Paula, sv. Jožefa Kalas., Ivana de la Salle, ustanovitelja šolskih bratov, duhovnika don Bosco, Abbé Roussel-a, Janeza Valer. Jirsika budejeviškega škofa.

2. »**Z našeho kraje**«. Povest. Spisal Bohumil Brodský. — Pisatelj popisuje verske boje na Češkem. Ko se je izgubilo husitovstvo, začela se je razširjati sekta »čestí bratří«. Eden izmed najbolj gorečih bratov je Kalenčev Janez. Nekoga dne pride pozno domov, in oče ga zapodi iz hiše. Viteza Kunrada hči, Ljudmila, je tudi ud nove vere in se zaljubi v Janeza. Pripeljati hoče k novi veri tudi Marto, katero je vzel Stari Kalenec k sebi iz usmiljenja, ko je bila v mladosti izgubila stariše. Marti nič ne ugaja nova vera, zato pové vse Kalencu. Ta razodene zopet vse Kunradu, ki napade brate med »pobožnostjo« ter jih uklene. Janez se reši. Kunrad odpelje Ljudmilo v Prago k strijcu, kjer jo najde zopet Janez, ki gre iskat novega duhovnika. Janeza kaznijo, ker se je sešel z Ljudmilo, užgejo mu namreč na čelo znamenje. Zato se hoče nad Kunradom maščevati. Vsi bratje iz okolice napadejo trdnjavo, toda onemorejo in Janez pade v boju. Povest se sklene z dvojno poroko.

V ti povesti se vidi, kam zabrede človek, ako se ne drži prave vere, ampak jo sleče, kakor sukno. ter obleče novo. Zlasti se tu razodeva srditost krivoverskih duhovnikov, ki so vsega zmožni, ako se le nadejajo dobička. Ako bi kdo prevel to povest v slovenski jezik, ustregel bi pač dobri stvari.

3. »**František de Paula**«, kardinal a knižearcibiskup Pražský. Popisuje se tu njegovo življenje.

4. »**Slovo križe**«. Obrázek z pokročilé a smíšené osady, napsal Eduard Brynych. — Ta pisatelj je že spisal tretjo knjigo, ki govori o bojih med katoličani na eni in protestanti na